

Πώς μάθαιναν οι Έλληνες γράμματα από την Άλωση μέχρι την Επανάσταση» (1453-1821)

Μια πολύ όμορφη έκθεση του MIET

Του Νίκου Τσούλια

Συχνά ερίζουμε ακόμα και με διχαστικό τρόπο ως προς το πως θα γράφεται η ιστορία μας, το πως θα υφαιίνεται το νήμα της αφήγησης του έθνους μας και του πολιτισμού μας – και ιδιαίτερα στα σχολικά βιβλία –, αλλά δεν αναρωτιόμαστε αν πράγματι διαβάζουμε την ιστορία μας, αν γνωρίζουμε στοιχειωδώς σημαντικά τμήματα της ιστορικής διαδρομής μας.

Και να ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα. Τι γνωρίζουμε για το πώς μάθαιναν γράμματα οι πρόγονοί μας στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας; Η μεγάλη πλειοψηφία των Ελλήνων θεωρεί ότι η όποια μορφή εκπαίδευση στο διάστημα αυτό ήταν απαγορευμένη και οι ενδεχόμενες εξαιρέσεις – αναλαμπές είχαν τη μορφή του Κρυφού Σχολείου.

Σε αυτό έχουν συμβάλλει – χωρίς ιεράρχηση – α) η εθνοκεντρική και μάλλον θρησκευτικοκεντρική αντίληψη να «μαυρίζει» κάθε έκφραση αυτής της δύσκολης εποχής ως απόρροια της απόλυτης επιβολής του κατακτητή, β) η έλλειψη σχετικής γνώσης από τη θεσμική μας εκπαίδευση και γ) η έλλειψη ενδιαφέροντος από τους Έλληνες να μάθουν για την ιστορία τους μέσα από το προσωπικό τους διάβασμα.

Η εκπαίδευση δεν ήταν απαγορευμένη. Είχε όλες τις φοβερές δυσκολίες, που είχε κάθε άλλη κοινωνική έκφραση, και κυρίως την οικονομική δυσπραγία και την έλλειψη δασκάλων, υποδομών κλπ. Ανάλογα με τις δυνατότητες κάθε τόπου έχουμε και τη σχετική ανάπτυξη της καλλιέργεια των Γραμμάτων. Για παράδειγμα, τα Γιάννενα, που έγιναν σπουδαίο εμπορικό και παραγωγικό κέντρο, είχαν αναπτύξει με εμβληματικό τρόπο – για εκείνες τις εποχές – αξιόλογη παιδεία.

Να λοιπόν τα ερωτήματα τα οποία θέτει και τα απαντά σε σημαντικό βαθμό μια σχετική έκθεση του πάντα αξιόλογου στη μορφωτική και εκδοτική προσπάθεια Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τράπεζας (MIET).

«Πώς μάθαιναν οι Έλληνες γράμματα μετά την πτώση της βυζαντινής αυτοκρατορίας; Πώς διατηρήθηκε, όχι μόνον η γλώσσα, αλλά και η ελληνική παιδεία, μέσα στους τέσσερις αιώνες οθωμανικής κυριαρχίας; Τι γνωρίζουμε για τους χιλιάδες ανώνυμους ιερωμένους και δάσκαλους και για τους μαθητές τους που μάθαιναν τα «κολλυβογράμματα»; Τι είναι άραγε τα «μαθηματάρια»; Σε ποιες περιοχές άνθησαν μεγάλα πνευματικά κέντρα όπου έδρασαν σπουδαίες μορφές της εκπαίδευσης; Και πώς, τελικά, η παιδεία έθρεψε την ιδέα του αγώνα για την ελευθερία»;

Με ποιον τρόπο λοιπόν επιχειρείται η σχετική προσέγγιση ενός τόσο σημαντικού για τη διατήρηση της γλωσσικής και πολιτιστικής συνέχειας και για την προαγωγή της εθνικής συνείδησης και του πατριωτικού φρονήματος αλλά και του πνεύματος ελευθερίας στους σκλαβωμένους Έλληνες;

«Επιλεγμένα εκθέματα και σύγχρονες διαδραστικές εφαρμογές θα αποπειραθούν να δώσουν απαντήσεις σε αυτή την ουσιαστική, αλλά ελάχιστα γνωστή όψη της ελληνικής παιδείας πριν την Επανάσταση του 1821. Η έκθεση «Πώς μάθαιναν οι Έλληνες γράμματα από την Άλωση μέχρι την Επανάσταση» (1453-1821)» μας καλεί να μάθουμε ανάγνωση συλλαβίζοντας γνωστές προσευχές· να ξεφυλλίσουμε σχολικά εγχειρίδια και να αποκρυπτογραφήσουμε τα άγνωστα σε μας «μαθηματάρια»· να ανακαλύψουμε άγνωστες όψεις της μαθητικής ζωής· να εξερευνήσουμε τον χάρτη των σχολών του ελληνισμού· να κάνουμε πειράματα φυσικής· και τέλος, να γράψουμε και το δικό μας όνομα όπως οι μαθητές της εποχής».

Υπάρχει όμορφο οπτικο-ακουστικό υλικό με διαδραστικούς πίνακες και με ψηφιακά σχεδιάσματα. Προσεγγίζεται η υπόθεση του Κρυφού Σχολείου με τον χαρακτηρισμό του «θρύλου» μακριά από τη γενικευμένη θεώρηση ενός υπαρκτού «θεσμού».

«Ο συνοδευτικός κατάλογος της έκθεσης ανοίγει με ένα ευσύνοπτο χρονολόγιο για την ιστορία της ελληνικής εκπαίδευσης επί Τουρκοκρατίας. Ακολουθεί ιστορική επισκόπηση σε τρεις περιόδους (1453-1624/25, 1624/25-1774, 1774-1821) με παράλληλη αναδρομή στις βυζαντινές καταβολές της παιδείας.

Περιγράφονται λεπτομερώς οι δύο κυρίαρχοι τύποι εκπαιδευτηρίων: «το σχολείον των κοινών γραμμάτων» και το «σχολείον των ελληνικών γραμμάτων» (με δύο διαδοχικούς κύκλους σπουδών), ενώ δίνονται πολύτιμες πληροφορίες για τη λειτουργία και την εξέλιξη των εκπαιδευτηρίων, τις συνθήκες σπουδών και τα διδακτικά εγχειρίδια, τα χαρακτηριστικά του μαθητικού πληθυσμού και του διδακτικού προσωπικού. Περιλαμβάνεται επίσης ενδεικτική βιβλιογραφία και πλούσια εικονογράφηση με διαφωτιστικές εκτενείς λεζάντες. Τέλος, ο κατάλογος κλείνει με έγχρωμες φωτογραφίες με διάφορες

📍 <https://www.ipaidia.gr/>

📅 Publication date: 22/09/2022 13:27

🌐 Alexa ranking (Greece): 2978

🔗 [link](#)

απόψεις του χώρου της έκθεσης».

...

Η έκθεση επαναλειτουργεί από τις 15 Σεπτεμβρίου έως τις 15 Νοεμβρίου 2022, στο κτήριο της Εθνικής, Πεσμαζόγλου 1, 10 πμ - 6 μμ.